

ג' ניסן, תשפ"ב
4 אפריל, 2022

לכבוד
איילת שקד, שרת הפנים
שלומי הייזלר, יו"ר המועצה הארצית לתכנון ובניה
חברי המועצה הארצית לתכנון ובניה

שלום רב,

הנדון: התקנות להגבלת מספר העמודים בהתנגדויות

ביום שלישי הקרוב (5.4.2022) יובאו בפני המועצה הארצית תקנות בדבר הגבלת מספר עמודי התנגדויות לתוכניות ל-6 (!!!) עמודים בלבד.

אנו, עשרות ארגוני החברה האזרחית החתומים על פניה זו, קוראים לך, השרה שקד, שלא לקדם את תקנות אלה, ולכם, יו"ר וחברי המועצה הארצית, להמליץ לשרה ולממשלה שלא לקדם תקנות אלה. מטרתנו המוצהרת של מהלך זה היא "יעול הליכי התכנון", אולם למעשה מדובר במהלך נוסף, שמהווה פגיעה קשה בזכותו של הציבור להיות שותף להליכי התכנון.

כיום, במערכת התכנון בישראל, הליך ההתנגדויות הוא ההליך היחיד המחויב בחוק שמאפשר לציבור להתייחס לתוכניות ולהעיר הערותיו. מדובר בהליך הנוגע ישירות לאיכות חייהם של אזרחי ישראל, שכן הוא שקובע את סביבת מגוריו, השמירה על זכויותיו ומשפיעים באופן ישיר ועקיף על ביתו. רק בהליך ההתנגדויות ישנה אפשרות לציבור הרחב להביע את עמדתו לתוכניות, וזו המסגרת היחידה שנשמרה לו להעיר את הערותיו ביחס לתכנית. נציין, כי שלב ההתנגדויות הינו שלב מאוחר יחסית בהליך התכנון, כך שגם הליך ההתנגדויות שקיים היום הוא מעט מדי ומאוחר מדי.

לאור האמור, חלה חובה, לכל הפחות, לשמור על זכות ההתנגדות, ובוודאי שלא להגבילה כפי שמוצע כעת. אמנם, היכולת להגיש נספחים לא נתחמה במספר עמודים, אולם נספחים אינם המקום בו ניתן וראוי לפרט את לב ההתנגדות, אלא מקום בו ניתן לחזק את ההתנגדות במסמכים שונים.

יצוין כי בתי המשפט לאורך השנים ראו בהליך ההתנגדויות זכות ציבורית חשובה ביותר, שעליה יש להגן בתוקף. בפסיקה נקבע לא אחת כי זכות ההתנגדות שואבת כוחה מחובת ההגינות המוטלת על הרשות ומבטאת היא עקרון-יסוד ולפיו אין פוגעים בזכות או באינטרס לגיטימי של אדם בלא לשמוע אותו תחילה.¹ לאור זאת, נקבע כי זכות ההתנגדות היא אחד היסודות החיוניים לקיומו של הליך תכנון תקין וחוקי.²

המגבלה של 6 עמודים היא שרירותית ביותר ומשוללת כל הנמקה. התקנות הינן גורפות, ואינן מתייחסות לסוגי התוכניות, למורכבותיהן ולסוגי ההליך שהן עוברות עד לאישורן. והרי, לא ניתן לראות התנגדות להיתר בניה של הרחבת דירה, באותו האופן שרואים התנגדות לתכנית תשתית לאומית שחלה על עשרות קילומטרים עם עשרות תשריטים ועשרות עמודי הוראות. שרירותיות זו גורמת לתקנות, הלכה למעשה, לפגוע קשות ביכולת ההתנגדות.

להלן דוגמאות לסוגי תכניות, שמגבלת העמודים, ככל שהייתה בתקופת הפקדתן, לא הייתה מאפשרת להגיש התנגדות מנומקת ומקיפה: תמ"א 38 שהסדירה את הקידום של חיזוק מבנים והוספת יחידות דיור בהם, תכניות לתשתיות אנרגיה ודרכים, התוכניות להרחבת המפעלים המזהמים במפרץ חיפה, תכניות מגורים נרחבות שקודמו בותמ"ל להקמת אלפי יחידות דיור על שטחים נרחבים: שטחים פתוחים, שטחים חקלאיים ואדמות פרטיות, תוכניות לפינוי בינוי ועוד.

ההצעה להגביל את יכולתו של הציבור להתנגד לתכניות, באה דווקא בתקופה שבה ממשלת ישראל הולכת ומיישמת עוד ועוד כלים של שיתוף ציבור; תהליך שנמצא בהובלת משרד ראש הממשלה. דווקא בתחום התכנון אשר משפיע בצורה

¹ ראו: ע"פ 768/80 ש. שפירא ושות' חברה קבלנית בע"מ נ' מדינת ישראל; ע"א 2962/97 ועד אמנים – חוכרים ביפו העתיקה נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה תל-אביב, עמ' 378-379.
² ראו: בג"ץ 288/00 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' שר הפנים, נה(5) 673 (2001).

כה נרחבת על חייו של האזרח, אנו רואים, שוב ושוב, כיצד הליכים למטרות "ייעול מערכת התכנון" מכוונים ישירות לזכותו של הציבור להשתתפות בהליכי התכנון - אם בהקמת ועדות "מהירות", אשר נוכחות נציגי הציבור והארגונים המקצועיים בהן מצומצמת, כמו הוועדה לתשתיות לאומיות (הוות"ל), הוועדה לתכנון מתחמי דיור למגורים (הוותמ"ל) והוועדות המיוחדות למיניהן, אם בקיצור ימי ההתנגדויות, ואם בביטול היכולת להגשת עררים.

למותר לציין, כי למיטב ידיעתנו לא נערכה כל עבודה מקצועית המצביעה על כך שדווקא הליכים אלה, המאפשרים את השתתפות הציבור בהליך כה משמעותי, הם אלה שמעכבים את ההליך התכנוני, ולא למשל, חוסר בתקנים בתוך ועדות התכנון, התנהלותם של יזמי התוכניות ושל משרדי הממשלה ועוד.

אנו קוראים לך, השרה שקד, ולכם, יו"ר וחברי וחברות המועצה הארצית, שלא לאפשר קידום תקנות פוגעניות אלה, ולקדם עבודה מקצועית בכדי לבחון כיצד ניתן לייעל באמת את עבודת התכנון בישראל, בצורה שלא תפגע, שוב, בזכויות הציבור בתכנון וביכולתו להשפיע על איכות חייו במרחב הישראלי.

על החתום:

אקדמיה

פרופ' נורית אלפסי, ראשת המגמה לתכנון ערים באוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 פרופ' אפרת איזנברג, ראשת המסלול לתכנון ערים ואזורים בטכניון
 פרופ' טובי פנסטר, ראשת המסלול לתכנון ועיצוב עירוני אזרחי באוניברסיטת תל אביב
 פרופ' גלעד רוזן, מנהל המכון ללימודים עירוניים ואזרחיים באוניברסיטה העברית ירושלים

ארגוני חברה אזרחית

- חיים וסביבה-ארגון הגג של ארגוני הסביבה
- מנהיגות אזרחית-ארגון הגג של ארגוני החברה האזרחית
- איגוד המתכננים
- מרכז השלטון האזרחי
- החברה להגנת הטבע
- אדם טבע ודין
- תנועת המושבים
- האיחוד החקלאי
- המרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי
- במקום- מתכננים למען זכויות תכנון
- האגודה לזכויות האזרח
- איגוד אדריכלי הנוף
- המועצה לבניה ירוקה
- הפורום הישראלי לעירוניות
- איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל
- אזרחים למען הסביבה
- צלול
- מנקים את מפרץ חיפה
- שומרי הבית
- מעירים-עמותה להגברת השקיפות והמעורבות (המקצועית והציבורית) במערכת התכנון והבנייה
- גרינפיס
- הפורום לישראל ירוקה
- ירוק עכשיו
- האגודה הגיאוגרפית הישראלית
- העמותה לצדק סביבתי
- מדבר קיימא
- מגמה ירוקה
- סבב"ע-סביבה בריאה בערבה
- טורבינות רוח-לא הכל ירוק
- הורים למען האקלים
- עמותת קשת-קהילה, תרבות, סביבה
- מטה המאבק לבינוי שפוי
- תושבים משפיעים במודיעין
- מצילים את הרי ירושלים
- 15 דקות
- הרשת הירוקה
- פורום מתכנני ערים צעירים